

ಕೃಷಿಕರ ಮಣ್ಣು ಪೂಜೆ: ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಅಧ್ಯಯನ

ಡಾ. ಬಸೀರಾಬಾನು ನಿಡಗುಂದಿ¹

ಪೀಠಿಕೆ

ಮನುಷ್ಯನು ಆದಿಮಾನವನಿಂದ ಮಾನವನಾಗುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ಮಜಲುಗಳನ್ನು ದಾಟಿದ. ಈ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯ ಆರಂಭದ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ವಿಜ್ಞಾನದ ಬೆಳವಣಿಗೆಯು ತುಂಬಾ ನಿಧಾನ ಮತ್ತು ದೀರ್ಘವೂ ಆಗಿತ್ತು. ಹೀಗಾಗಿ ಮನುಷ್ಯ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಅದರಲ್ಲೂ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಬೆಂಕಿ, ನೀರು, ಭೂಮಿ, ಗಾಳಿ, ಬೆಳಕಿನ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಅರಿತುಕೊಳ್ಳಲು ಮತ್ತು ಪ್ರಾಕೃತಿಕ ಶಕ್ತಿಗಳನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸಲು ಆಗದೇ ಇರುವುದರಿಂದ ಪ್ರಾಕೃತಿಕ ಶಕ್ತಿಗಳನ್ನು (ಪಂಚಭೂತಗಳು) ಆರಾಧಿಸಲು ಆರಂಭಿಸಿದ. ಈ ಆರಾಧನೆಗೆ ಹಬ್ಬಗಳು ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡವು. ಹಬ್ಬಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಆಚರಣೆಗಳು ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡವು.

ಹೀಗೆ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡ ವಿವಿಧ ಆಚರಣೆ ಮತ್ತು ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಕೃತಿ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಣಿ ಪೂಜೆಗಳು ವಿಶೇಷವಾಗಿವೆ. ಈ ಆಚರಣೆ ಮತ್ತು ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಾದೇಶಿಕವಾಗಿ ಮತ್ತು ಋತುಮಾನಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ಭಿನ್ನತೆ ಇರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಇಂತಹ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳು ಮಳೆಗಾಲ, ಚಳಿಗಾಲ ಮತ್ತು ಬೇಸಿಗೆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಆಚರಿಸುವ ಹಬ್ಬಗಳು ಕರ್ನಾಟಕದ ಉತ್ತರ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ರೂಢಿಯಲ್ಲಿವೆ. ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಮಳೆಗಾಲದಲ್ಲಿ 'ಮಣ್ಣು ಪೂಜೆಗೆ' ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಆಚರಣೆಗಳು ಪ್ರಚಲಿತದಲ್ಲಿವೆ. ಬೇಸಿಗೆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ರೈತರಿಗೆ ಪೂರಕ ಕೃಷಿ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಮಾತ್ರ ಇರುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಮಳೆಗಾಲದ ಪ್ರಾರಂಭದೊಂದಿಗೆ ರೈತರ ಒಟನಾಟ ಮಣ್ಣಿನೊಂದಿಗೆ ಹೊಸ ಹುಮ್ಮಸ್ಸಿನಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಮುಂಗಾರು ಬೆಳೆ ಬಿತ್ತುವ ಕಾರ್ಯ 'ರೋಹಿಣಿ' ಮಳೆಯಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿ 'ಆಶ್ಲೇಷಾ' ಮಳೆವರೆಗೆ (ಆಗಸ್ಟ್ ತಿಂಗಳ) ನಡೆಯುತ್ತವೆ. ಗ್ರಾಮೀಣರಿಗೆ ಅನ್ನ ನೀಡುವ ಭೂಮಿ ತಾಯಿಯನ್ನೇ ನೆಚ್ಚಿಕೊಂಡಿರುವ ಕೃಷಿಕರು ಒಕ್ಕಲುತನಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಹಲವಾರು ಆಚರಣೆ, ರೀತಿ-ನೀತಿ ಮತ್ತು ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳನ್ನು ಆಚರಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಪ್ರಸ್ತುತ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಮಣ್ಣು ಪೂಜೆಯ ಪ್ರಕಾರಗಳು, ಹಿನ್ನೆಲೆ ಮತ್ತು ಮಹತ್ವವನ್ನು ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಚರ್ಚಿಸಲಾಗಿದೆ.

'ಮಣ್ಣು ಪೂಜೆಗೆ' ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ರೈತರು ಒಟ್ಟು ನಾಲ್ಕು 'ಮಣ್ಣು ಪೂಜೆ'ಗಳನ್ನು ಆಚರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅವುಗಳೆಂದರೆ 'ಮಣ್ಣೆತ್ತಿನ ಅಮವಾಸ್ಯೆ, ಗುಳ್ಳೆವ್ವ, ನಾಗರ ಪಂಚಮಿ ಮತ್ತು ಜೋಕುಮಾರನ' ಹಬ್ಬ ಪ್ರಮುಖವಾದವುಗಳಾಗಿವೆ.

¹ ಕನ್ನಡ ಸಹಾಯಕ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು, ಸರ್ಕಾರಿ ಪ್ರಥಮ ದರ್ಜೆ ಕಾಲೇಜು, ಬಸವನ ಬಾಗೇವಾಡಿ, ನಂ. 9632509471

ಮಣ್ಣತ್ತಿನ ಅಮವಾಸ್ಯೆ

ಬೇಸಿಗೆ ಕಾಲ ಮುಗಿದು ಮಳೆಗಾಲ ಪ್ರಾರಂಭವಾದಾಗ ರೈತರ ಕೃಷಿ ಚಟುವಟಿಕೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುವುದು. ಇಂತಹ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಸಕಲ ಜೀವರಾಶಿಗೆ ಅನ್ನ ನೀಡುವ ಭೂಮಿತಾಯಿಗೂ ಮತ್ತು ಬಸವಣ್ಣನಿಗೂ ರೈತ ಕೃತಜ್ಞತೆಯನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸದೆ ಇರಲಾರ. ಇಂತಹ ಪೂಜೆಗಳಲ್ಲಿ ಮೊದಲಿಗೆ ಬರುವುದು 'ಮಣ್ಣತ್ತಿನ ಅಮವಾಸ್ಯೆ'. ಜ್ಯೇಷ್ಠ ಮಾಸದ ಮೊದಲು ಬರುವ ಅಮವಾಸ್ಯೆ ಇದಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಗುಳ್ಳವ್ವ ಭೂಮಿತಾಯಿಯನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸಿದರೆ, ಬಸವಣ್ಣ ಭೂತಾಯಿಯ ಉಳುವ ಎತ್ತಿನ ಸಂಕೇತವಾಗಿ ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುತ್ತಾನೆ. 'ಮಣ್ಣತ್ತಿನ ಅಮವಾಸ್ಯೆಯ ದಿನ ರೈತರು ಕುಂಬಾರರ ಮನೆಯಿಂದ ತಂದ ಬಸವಣ್ಣನನ್ನು ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇದೇ ರೈತರ ಮಣ್ಣಿನ ಮೊದಲನೆಯ ಪೂಜೆ; ಪೂಜೆಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ

'ಒಂದು ಸುತ್ತಿನ ಕ್ಲಾಟಿ

ಅದರೊಳು ಹೊಂದಿನಿಂತನು ಬಸವ

ಬಸವಕ ಬಸವನ್ನಿರೆ

ಬಸವನ ಪಾದಕ ಶರಣೆನ್ನಿರೆ ||

ಎರಡು ಸುತ್ತಿನ ಕ್ಲಾಟಿ

ಅದರೊಳು ಸೊಡರು ತೂಗುವ ಬಸವ

ಬಸವಕ ಬಸವನ್ನಿರೆ

ಬಸವನ ಪಾದಕ ಶರಣೆನ್ನಿರೆ ||'

ಎಂದು ಹಾಡುತ್ತಾ, ಮಹಿಳೆಯರು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರ ಮನೆ-ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಬಸವಣ್ಣನಿಗೆ ಆರತಿ ಮಾಡಿ ಬರುವರು. ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶದ ಮಹಿಳೆಯರು ಹಾಡುಗಳಲ್ಲಿ ಬಸವಣ್ಣನಿಗೆ ಹಲವಾರು ಕೋಟಿಗಳನ್ನು (ಒಂದು ಸುತ್ತ, ಎರಡು ಸುತ್ತ, ಮೂರು ಸುತ್ತ, ನಾಲ್ಕು ಸುತ್ತ, ಕೊನೆಗೆ ಹತ್ತು ಸುತ್ತ) ಕಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಒಂದೊಂದು ಕೋಟಿಯಲ್ಲಿ ಬಸವಣ್ಣನ ಒಂದೊಂದು ರೂಪವನ್ನು ನೋಡಬಹುದು. ಹೀಗೆ ಹಾಡಿ ಬಸವಣ್ಣನನ್ನು ಪೂಜೆ ಮಾಡುವುದು ಈಗಲೂ ಕರ್ನಾಟಕ ಉತ್ತರ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು.

ಗುಳ್ಳವ್ವ ದೇವತೆಯ ಆಚರಣೆ

ಕೃಷಿ ದೇವತೆಗಳಲ್ಲಿ 'ಗುಳ್ಳವ್ವ' ದೇವತೆಯ ಆಚರಣೆ ಕರ್ನಾಟಕದ ಉತ್ತರ ಸೀಮೆಯಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷ. ಇದು ರೈತರ ಎರಡನೆಯ ಮಣ್ಣು ಪೂಜೆ. ಮಳೆಯಿಂದ ಸಂತುಷ್ಟಳಾದ ಭೂಮಿತಾಯಿಯ ಬಿತ್ತಿದ ಕಾಳುಗಳು ಹಸುರಾಗಿ ಬೆಳೆದು ಮೊಳಕೆಯೊಡೆದು ನಿಂತಿರುತ್ತವೆ. ಬೆಳೆ ಸಮೃದ್ಧವಾಗಿ ಬರಲೆಂದು ಭೂಮಿತಾಯಿಯನ್ನು ಪೂಜಿಸುವ ಸಂಪ್ರದಾಯ ಇದೆ. ಇವಳೇ ಕೃಷಿ ದೇವತೆ 'ಗುಳ್ಳವ್ವ'. 'ಗುಳ್ಳವ್ವ' ಭೂಮಿತಾಯಿಯ ಸಂಕೇತ ಮತ್ತು 'ಗುಳ್ಳವ್ವ' ಜನಪದರ ಕೃಷಿ ದೇವತೆ ಆಗಿದ್ದಾಳೆ. ಗೋಲ=ಪೃಥ್ವಿ+ಅವ್ವ=ತಾಯಿ, ಗೋಲವ್ವ-ಭೂತಾಯಿ, ಗೊಲ್ಲವ್ವ>ಗುಲ್ಲವ್ವ>ಗುಳ್ಳವ್ವ ಎಂದಾಗಿರಬೇಕೆಂದು ಮರಾಠಿ ಶಬ್ದಕೋಶದಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖವಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ಬಹುತೇಕ ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದ ಎಲ್ಲ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮೀಣ ಕಿಶೋರಿಯರು 'ಗುಳ್ಳವ್ವ'ನ ಹಬ್ಬವನ್ನು ಆಚರಿಸುವರು. ಆಷಾಢ ಮಾಸದ ಆರಂಭದಿಂದ ವಾರದ ಪ್ರತಿ ಮಂಗಳವಾರ ಗುಳ್ಳವ್ವನ ವಾರವೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಮಣ್ಣೆತ್ತಿನ ಅಮವಾಸ್ಯೆಯಿಂದ ನಾಗರ ಪಂಚಮಿ ಅಮವಾಸ್ಯೆಯವರೆಗೆ ಒಂದು ತಿಂಗಳ ಕಾಲ ಈ ಹಬ್ಬವನ್ನು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಆಚರಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು ಐದು ಗುಳ್ಳವ್ವಗಳನ್ನು ಮಾಡುವರು. ಮೊದಲನೆಯ ಮಂಗಳವಾರ 'ಲಿಂಗದ ಗುಳ್ಳವ್ವ', ಎರಡನೆಯ ಮಂಗಳವಾರ 'ಗುಡಿ ಗುಳ್ಳವ್ವ', ಮೂರನೆಯ ಮಂಗಳವಾರ 'ಕಟ್ಟಿ ಗುಳ್ಳವ್ವ', ನಾಲ್ಕನೆ ಮಂಗಳವಾರ 'ನವಿಲು ಗುಳ್ಳವ್ವ' ಮತ್ತು ಐದನೆಯ ಮಂಗಳವಾರ 'ತಿಗರಿ ಗುಳ್ಳವ್ವ' ಹೀಗೆ ಒಟ್ಟು ಐದು ಗುಳ್ಳವ್ವಗಳ ಆಚರಣೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಪ್ರತಿ ಮಂಗಳವಾರ ಕೆರೆ ಅಥವಾ ಹಳ್ಳಗಳ ದಂಡೆಯಲ್ಲಿಯ ಮಣ್ಣನ್ನು ತಂದು 'ಗುಳ್ಳವ್ವ'ನನ್ನು ತಯಾರಿಸುವರು. ಮಣ್ಣು ತರುವಾಗ ಕಿಶೋರಿಯರು;

'ಗುಳ್ಳವ್ವನ ಮಾಡಿ ಆಡೋಣ ಬಾ

ಹಳ್ಳಾದ ದಂಡಿ ಮಣ್ಣು ತರೋಣ ಬಾ

ಗಿಂಡಿಲೆ ನೀರ ಹಾಕೋಣ ಬಾ' ಎಂದು ಹಾಡುತ್ತಾರೆ.

ಇದರೊಂದಿಗೆ

'ತಳವಾರ ತಾಟ್ಯಾ ಹುಚನನ ಹಾಟ್ಯಾ

ಹೊಯ್ಯ ಹೊಯ್ಯ ಗುಳ್ಳವ್ವ ಗುಳ್ಳವ್ವ

ಗುಳ್ಳವ್ವನ ಮುಕಳ್ಯಾಗ ಅಳಕಾಳ ಬಿದ್ದಾವ

ಆಕೊಂಡ ತಿನ್ನೂ ತಳವಾರಾ ತಳವಾರಾ'

ಎಂದು ಹಾಡುವರು. ಒಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ತಳವಾರನದು ಕಾವಲುಗಾರಿಕೆಯ ಕೆಲಸ. ಇವನು ಕೇವಲ ಕಳ್ಳರ ಮೇಲೆ ಕಣ್ಣಿಟ್ಟಿರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಹರೆಯದ ಹುಡುಗ/ಹುಡುಗಿಯರ ಪ್ರೀತಿಯನ್ನೂ ಗಮನಿಸಿ ನಿರ್ಬಂಧಿಸುತ್ತಿದ್ದ. ಹೀಗಾಗಿ ತಮ್ಮ ಆಸೆಯನ್ನು ಚಿವುಟಿ ಹಾಕುವ ತಳವಾರನ ಮೇಲೆ ಹುಡುಗಿಯರಿಗೆ ಸಹಜವಾಗಿ ಕೋಪ ಇರುತ್ತಿತ್ತು. ತಳವಾರನನ್ನು ಎದುರಿಸಲು ಆಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ, ಬೇರೆ ದಾರಿಯಿಲ್ಲದೆ ತಮ್ಮ ಕೋಪವನ್ನು ಗುಳ್ಳವ್ವನ ಮೇಲೆ ಹಾಕಿ ಹಾಡಿನ ರೂಪದಲ್ಲಿ ತೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು.

ಕಿಶೋರಿಯರು 'ಗುಳ್ಳವ್ವ'ನನ್ನು ತಯಾರಿಸಿ, ಆಕೆಗೆ ಜವೆ ಮತ್ತು ಬಣ್ಣ ಬಣ್ಣದ ಗುಲಗಂಜಿಯಿಂದ (ಒಂದು ಜಾತಿಯ ಬಳ್ಳಿ ಮತ್ತು ಅದರ ಬೀಜ) ಅಲಂಕಾರ ಮಾಡುವರು. 'ಗುಳ್ಳವ್ವ'ನ ಜೊತೆ ಮಣ್ಣಿನ ಎತ್ತು-ಬಸವಣ್ಣನ್ನು ತಯಾರಿಸಿ ಜೊತೆಗಿಟ್ಟು ಪೂಜಿಸುವರು. ಭೂಮಿತಾಯಿ ಹಾಗೂ ಕೃಷಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಬಸವನನ್ನು ಪೂಜಿಸುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. 'ಗುಳ್ಳವ್ವ'ನ ಪೂಜೆ ಮಾಡಿ, ಆರತಿ ಬೆಳಗಿ ಕೆಸರಿನಿಂದ ನಿರ್ಮಿಸಿದ ಖಡ್ಗದಿಂದ ಗುಳ್ಳವ್ವನ ಎದುರು ಮಣ್ಣಿನ ಕೋಣವನ್ನು ಸಹೋದರರಿಂದ ಬಲಿಕೊಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಗುಳ್ಳವ್ವನನ್ನು ಶಕ್ತಿದೇವತೆಯನ್ನಾಗಿಯೂ ಮತ್ತು ಕೋಣವನ್ನು ಮಹಿಷಾಸುರನನ್ನಾಗಿಯೂ ಗ್ರಾಮೀಣ ಜನರು ನಂಬಿಕೊಂಡು ಬಂದಿರಬಹುದೆಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ.

ಹೀಗೆ ಪೂಜಿಸಿದ 'ಗುಳ್ಳವ್ವ'ನನ್ನು ಮಾರನೆಯ ದಿನ ಬುಧುವಾರ ಬಾವಿ ಅಥವಾ ಕೆರೆಗಳಿಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವಾಗ;

'ಒಂದ ಮೂಲ್ಯಾಗ ಒಂದ ಪತ್ತರಿ

ಸಾಲ ಮೂಲ್ಯಾಗ ಬೆಲ್ಲ ಪತ್ತರಿ

ಪತ್ತರ್ಯಾಗ ಪನಿವಾರ

ಗುಳ್ಳವ್ವ ನಿನ್ನ ಮುತ್ತಿನ ಜನಿವಾರ' ಎಂದು ಹಾಡುವರು.

ಹಾಗೆಯೇ;

'ಗುಳ್ಳವ್ವ ಮಣ್ಣು ತರಲೇ ಇಲ್ಲ

ಗುಲಗಂಜಿ ಹಚ್ಚಿ ಆಡಲಿಲ್ಲ

ಸುಳ್ಳೆ ಬಂತವ್ವ ನಾಗರಪಂಚಮಿ ನಾರಿ ಸುವನಾರಿ |

ಕರಿಯ ಸೀರೆಯನ್ನುಟ್ಟು ಕರಿಯ ಕುಪ್ಪಸ ತೊಟ್ಟು

ಕರನಾಟಕದವರು ನಮ್ಮವರು | ನಾರಿ

ಗುಳ್ಳವ್ವ ಗರತೀಯ ಮುಯ್ಯ ತಂದಾರ |'

ಎಂದು ಹಾಡುತ್ತಾ ಗುಳ್ಳವ್ವನನ್ನು ಹೊತ್ತು ಹೊಲಗಳಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ತಾವು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋದ ನೈವೇದ್ಯದಿಂದ ಪೂಜೆ ಮಾಡಿ ನಂತರ ಊಟ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಗುಳ್ಳವ್ವನನ್ನು ನೀರಿನಲ್ಲಿ ವಿಸರ್ಜಿಸಿ ದುಃಖದಿಂದ ಅಳುವಾಗ;

'ಏನ ಸತ್ತೆ ಗುಳ್ಳವ್ವ ನಿನ ಗಂಡ ಮಲ್ಲೇಶ

ಬಳ್ಳೊಳ್ಳಿ ಹೋಲದಾಗ ಉಳ್ಳಾಡಿ ಅಳತಾನ

ಗುಳ್ಳವ್ವ ಗುಳ್ಳವ್ವ'

ಎಂದು ತಮ್ಮ ದುಃಖವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವರು. ಗುಳ್ಳವ್ವನ ವಾರ ಮುಗಿಯುಷ್ಪರಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಮಳೆಯಾಗುವುದು ಮತ್ತು ಗುಳ್ಳವ್ವ ಸತ್ತು ಶಿವನಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿ ರೈತರಿಗೆ ಮಳೆ ತರಿಸುತ್ತಾಳೆ ಎಂದು ಜನಪದರ ನಂಬಿಕೆ. ಇಂದು ನಮ್ಮ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಿಶೋರಿಯರು 'ಗುಳ್ಳವ್ವ'ನ ಆಚರಣೆಯ ಆಟವನ್ನು ಆಡುವುದು ಕಡಿಮೆಯಾಗಿದ್ದರೂ, ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು.

ನಾಗರ ಪಂಚಮಿ

ಸಹೋದರರ ಸುಖ-ಸಂತೋಷ ಮತ್ತು ಅವರ ಆಯುಷ್ಯವರ್ಧನೆಗಾಗಿ ಸಹೋದರಿಯರು ಆಚರಿಸುವಂತಹ ಹಬ್ಬ 'ನಾಗರ ಪಂಚಮಿ'. ಶ್ರಾವಣ ಮಾಸ ಪ್ರಾರಂಭದ ಹಬ್ಬ ಇದಾಗಿದೆ. ಈ ಹಬ್ಬದ ದಿವಸ ಕುಂಬಾರರು ಅಥವಾ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ತಾವೇ ತಯಾರಿಸಿದ 'ನಾಗಪ್ಪ'ನಿಗೆ ಪೂಜೆ ಮಾಡಿ, ಹಾಲು ಹೊಯ್ಯುವ ಸಂಪ್ರದಾಯ ಇದೆ. ಇದು ಕೃಷಿಕರ ಮೂರನೆಯ ಮಣ್ಣು ಪೂಜೆ. ಈ ಹಬ್ಬ ವಿಶೇಷವಾಗಿ

ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳ ಹಬ್ಬವೆಂದೇ ಕರೆಯಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು. ನಾಗಪ್ಪನಿಗೆ ಹಾಲು ಹೊಯ್ದು, ಹಬ್ಬದ ಊಟದ ನಂತರ ಊರಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿದ ಜೋಕಾಲಿಗಳನ್ನು ಆಡುವುದು ಸಾಮಾನ್ಯ. ಜೋಕಾಲಿ ಆಡುವಾಗ;

‘ನಾಗರ ಪಂಚಮಿ, ನಾಡ ಹೆಣ್ಣಿಗೆ ಹಬ್ಬ

ನಾಗಪ್ಪಗ್ಗಾಲ ಎರಿಯೋಣ ನನ ಗೆಣತಿ

ನಾಗರ ಹೆಡಿಯ್ಯಾಂಗ ಆಡೋಣ

ಗುರುದೇವ ನಿಮ ಪಾಲ, ಹರಹರನೆ ನಿಮಪಾಲ

ಶರಣರಿಗೆ ಹಾಲು ಹಿರಿಯರಿಗೆ ಎರಿಯೋಣ

ಕಿರಿಯರಿಗೆ ಹಾಡಿ ಹರಸೋಣ’

ಎಂದು ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು ಹಾಡುವರು. ‘ನಾಗರ ಪಂಚಮಿ’ ಆಚರಣೆಯ ಹಿನ್ನೆಲೆ ಹಲವಾರು ಐತಿಹ್ಯಗಳಿವೆ. ಒಂದು ಐತಿಹ್ಯದ ಪ್ರಕಾರ ರೈತನೊಬ್ಬ ಹೊಲವನ್ನು ಉಳುವಾಗ, ರೆಂಟಿಗೆ ಸಿಕ್ಕು ನಾಗರ ಹಾವಿನ ಮರಿಗಳೆಲ್ಲ ಸತ್ತು ಹೋದವಂತೆ. ಇದರಿಂದ ಸಿಟ್ಟಾದ ಹಾವು ಆ ರೈತನ ಹೆಂಡತಿ-ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಕಚ್ಚಿ ಸಾಯಿಸಿ, ಮದುವೆಯಾಗಿ ಗಂಡನ ಮನೆಯಲ್ಲಿರುವ ರೈತನ ಮಗಳನ್ನು ಸಾಯಿಸಲು ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಆಗ ಆಕೆ ಮಣ್ಣಿನಿಂದ ತಯಾರಿಸಿದ ನಾಗಪ್ಪನನ್ನು ಪೂಜಿಸುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿ ನಾಗರ ಹಾವಿನ ಕೋಪವೆಲ್ಲ ತಣ್ಣಗಾಗಿ ಆಕೆಗೆ ವರ ಕೊಟ್ಟು ತಾಯಿ-ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಮತ್ತೆ ಬದುಕಿಸಿಕೊಟ್ಟಿತು ಎಂದು ನಂಬಿಕೆ. ಅಂದಿನಿಂದ ಈ ‘ನಾಗರ ಪಂಚಮಿ’ ಹಬ್ಬ ಆಚರಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ ಎನ್ನಲಾಗಿದೆ. ವಿಶೇಷ ಎಂದರೆ ಮದುವೆಯಾದ ಪ್ರತಿ ಹೆಣ್ಣುಮಗಳು ನಾಗರ ಪಂಚಮಿಗೆ ತವರಿಗೆ ಬರಲೇಬೇಕು. ಅಣ್ಣ-ತಮ್ಮಂದಿರು ತಮ್ಮ ಅಕ್ಕ-ತಂಗಿಯರನ್ನು ತವರಿಗೆ ಕರೆಯಿಸುವ ಸಂಪ್ರದಾಯವಿದೆ. ಗಂಡನ ಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಹೆಣ್ಣು ಮಗಳಿಗೆ ತನ್ನೊರನಲ್ಲಿ ಆಡಿದ ಜೋಕಾಲಿ ಮತ್ತು ಗೆಳತಿಯರ ನೆನಪಾಗಿ;

‘ಚಂದದ ಗೊಂಬಿ ನಿನ್ನ

ಎಂದಾರೆ ಕಂಡನೇನ

ಬಂದ ಬಂದ ಹೋಗಿರಬೇಕು ಬಸಲಿಂಗಿ

ಜಾಡರ ಶಿವಲಿಂಗಿ

ಬೆಳದಿಂಗಳ ಆಡಲಾಕ

ಬ್ಯಾಸರಕಿ ಇಲ್ಲದಾಕಿ

ಬಂದ ಬಂದ ಕರಿಯಾಕಿ ನಮ್ಮ ರಂಗಿ

ಆರ್ಯರ ಗಂಗಿ’

ಎಂದು ತನ್ನ ಗೆಳತಿಯರನ್ನು ನೆನಸಿ ಹಾಡಿಕೊಳ್ಳುವಳು. ನಮ್ಮ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ನಾಗರ ಪಂಚಮಿ ಎಂದೂ ಮರೆಯದ ಹಬ್ಬ. ತನ್ನ ಅಣ್ಣ ಆಕೆಗೆ ಕರೆಯಲು ಬರುವನೆಂದು ದಾರಿ ಕಾಯುತ್ತ;

‘ಆಷಾಡ ಮಾಸ ಬಂದಿತವ್ವ
ಅಣ್ಣ ಬರಲಿಲ್ಲ ಕರಿಯಾಕ
ಸುವ್ವಲಾಲಿ ಸುವ್ವಾಲಿ
ಹೊತ್ತು ಮುಳುಗಿ ಕತ್ತಲಾಗಿ
ದೀಪ ಹಚ್ಚಿವೇಳಾಯಾಗಿ
ಅಣ್ಣ ಬರಲಿಲ್ಲ ಕರಿಯಾಕ’

ಎಂದು ಪ್ರತಿಕ್ಷಣವೂ ಅಣ್ಣನ ಬರುವಿಕೆಗಾಗಿ ಕಾಯುತ್ತಾಳೆ. ತವರಿಗೆ ಹೋಗಿ ತನ್ನ ಅಣ್ಣ-ತಮ್ಮಂದಿರು ಸುಖವಾಗಿರಲೆಂದು ಹರಿಸಿ, ನಾಗಪ್ಪನಿಗೆ ಪೂಜೆ ಸಲ್ಲಿಸುವಳು. ನಾಗರ ಪಂಚಮಿಯಲ್ಲಿ ನಾಗಪ್ಪನಿಗೆ ವಿಶೇಷ ಪೂಜೆ ಸಲ್ಲಿಸಲು ಇರುವ ಇನ್ನೊಂದು ಕಾರಣ, ಆಗ ತಾನೆ ಬಂದ ತಮ್ಮ ಬೆಳೆಗಳಿಗೆ ಹಾನಿ ಮಾಡುವ ಇಲಿ, ಹೆಗ್ಗಣ ಮತ್ತು ಕೀಟಗಳನ್ನು ತಿನ್ನುವ ಹಾವುಗಳಿಗೆ ರೈತ ಕೃತಜ್ಞತೆ ಸಲ್ಲಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ನಾಗರ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡುವ ಪರಿಪಾಠ ಇರಬಹುದು. ನಾಗಪ್ಪನಿಗೆ ಪೂಜೆ ಮಾಡಿ ರೈತ ತನ್ನ ಭಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಕೃತಜ್ಞತೆಯನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸುವುದು ಕಾಣಬಹುದು.

ಜೋಕುಮಾರನ ಹಬ್ಬ

ಭಾದ್ರಪದ ಮಾಸದಲ್ಲಿ ಗಣೇಶನ ಹಬ್ಬ ಬರುತ್ತದೆ. ಇದೇ ಮಾಸದಲ್ಲಿ ಬರುವ ರೈತರ ನಾಲ್ಕನೆ ಮಣ್ಣು ಪೂಜೆ ಎಂದರೆ ‘ಜೋಕುಮಾರ’ನ ಪೂಜೆ. ಗಣಪತಿ ಶಿಷ್ಣ ದೇವನಾದರೆ, ಜೋಕುಮಾರ ಜನಪದೀಗರ ದೇವ. ಇದಕ್ಕೆ ‘ಜೋಕ್ಯಾನ ಹುಣ್ಣಿಮೆ’ ಎಂತಲೂ ಕರೆಯುವರು. ಜೋಕುಮಾರನು ಕೂಡಾ ಶಿವನ ಮಗ, ಗಣಪತಿಯ ತಮ್ಮನೆಂದು ನಂಬಿಕೆ. ಗಣಪತಿ ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ಹೋಳಿಗೆ, ಕಡುಬು ಮತ್ತು ಮೋದಕಗಳನ್ನು ತಿಂದು, ಹೋಗಿ ತನ್ನ ತಂದೆ-ತಾಯಿಗಳಿಗೆ ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರು ಸೌಖ್ಯವಾಗಿದ್ದಾರೆ ಎಂದು ವರದಿ ಒಪ್ಪಿಸಿದರೆ, ಜೋಕುಮಾರ ಮಾತ್ರ ಅಲ್ಲಿ ಮಳೆ-ಬೆಳೆ ಇಲ್ಲದೇ ಜನ ಕಂಗಾಲಾಗಿದ್ದಾರೆ ಎಂದು ರೈತರ ಕಷ್ಟಗಳ ವರದಿಯನ್ನು ಶಿವನಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸುವನು. ಜೋಕುಮಾರನ ಸಾವಿನ ನಂತರ ಉತ್ತರಾ ಮತ್ತು ಹಸ್ತಾ ಮಳೆ ಬರುವುದು. ಇವು ಜೋಕುಮಾರ ತರಸಿದ ಮಳೆ ಎಂತಲೇ ರೈತರ ನಂಬಿಕೆ;

‘ಅಡ್ಡಡ್ಡ ಮಳೆ ಬಂದು ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಕೆರಿತುಂಬ
ಗುಡ್ಡಗಾಡೆಲ್ಲ ಹಯನಾಗೇ! ಜೋಕುಮಾರ
ಗೌಡರ ಸೆಡ್ಡಿಯ ಮೇಲೆ ಸಿರಿಬರಲಿ ಜೋಕುಮಾರ
ಮಾಡಿದ ಪೈರು ಬಾಡಿ ಹೋಗುತ್ತಾವೆ’

ತಾಯವ್ವ ಹಿಟ್ಟು ಕೊಡವಳ್ಳಿ ಶಿವರಾಯ

ಉತ್ತರಿ ಮಳೆಯ ಕರುಣಿಸೋ!

ಎಂದು ಹಾಡುವರು. ಜೋಕುಮಾರನ ಹುಟ್ಟಿನ ಬಗ್ಗೆ ಅನೇಕ ಕಥೆಗಳು ಪ್ರಚಲಿತದಲ್ಲಿವೆ. ಒಂದು ಕಥೆಯ ಪ್ರಕಾರ ಈತ ಚಿಕ್ಕವನಿರುವಾಗ ತುಂಬಾ ಕಾಮುಕನಾಗಿದ್ದ. ಕಂಡ ಕಂಡ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಪೀಡಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಒಮ್ಮೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಹೆಣ್ಣು ಮಗಳು ಸ್ನಾನ ಮಾಡುವಾಗ ಇತ ಇಣುಕಿ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದ. ಅವಳು ಇವನನ್ನು ನೋಡಿ ಗಾಬರಿಯಾಗಿ ಸೀರೆ ಸುತ್ತಿಕೊಂಡು, ಕಚ್ಚಿ ಬಿಗಿದುಕೊಂಡು ಓಡಿದಳು (ಅಂದಿನಿಂದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು ಸೀರೆ ಉಟ್ಟು ಕಚ್ಚಿ ಹಾಕುವರು ಎಂದು ಹೇಳಿಕೆ) ಈತನ ಈ ಕಾಮುಕ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯಿಂದ ಊರವರಿಗೆಲ್ಲ ಹೊರೆಯಾದಾಗ, ಇತನನ್ನು ಹರಿಜನರ ಓಣಿಯಲ್ಲಿ ತಲೆ ಕತ್ತರಿಸಿ, ಅಗಸರು ಬಟ್ಟೆ ತೊಳೆಯುವ ಕಲ್ಲಿನ ಕೆಳಗೆ ಬೇವಿನ ಸೋಪ್ಪಿನಿಂದ ಮುಚ್ಚಿ ಮಣ್ಣು ಮಾಡುವರು ಎಂದು ಒಂದು ಕಥೆ.

ಜೋಕುಮಾರನನ್ನು ಕುಂಬಾರರು ತಯಾರಿಸುವರು. ಜೋಕುಮಾರನ ಮೂರ್ತಿಯ ಸ್ವರೂಪ ಆಕರ್ಷಕವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ದೊಡ್ಡ ಕಣ್ಣು-ಹುಬ್ಬು-ತುಟಿ, ದೊಡ್ಡ ಮೀಸೆ, ದೊಡ್ಡ ಬಾಯಿ ಮತ್ತು ಗುಪ್ತಾಂಗ ಇವು ಇತನ ಲಕ್ಷಣಗಳು. ಕುಂಬಾರರು ಜೋಕುಮಾರನನ್ನು ಊರ ಗೌಡರ ಮನೆಗೆ ಕೊಟ್ಟು 'ಸೀದಾ'(ಅಕ್ಕಿ, ಬೆಳೆ, ಬೆಲ್ಲ, ಎಣ್ಣೆ, ಹಿಟ್ಟು) ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ಗೌಡರ ಮನೆಯಿಂದ ತಳವಾರ ಸಮುದಾಯದವರು ಜೋಕುಮಾರನನ್ನು ತಂದು ಬುಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು, ಹಳ್ಳಿಯ ಪ್ರತಿ ಮನೆ-ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ದವಸ ಧಾನ್ಯ ಪಡೆಯುವರು. ಜೊತೆಗೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿರುವ ತಗಣಿ, ಚಿಕ್ಕಾಡು, ನೋಣ ಮುಂತಾದವು ಮಡಿಮೆ ಮಾಡುವನು ಎಂದು ಗ್ರಾಮೀಣರ ನಂಬಿಕೆ. ಇದರಿಂದ ಧಾನ್ಯದ ಜೊತೆಗೆ ಎಣ್ಣೆ, ಬೆಣ್ಣೆ ಮತ್ತು ಮೆಣಸಿನಕಾಯಿಯನ್ನು ಮೊರದಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ಕೊಡುವರು. ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಮೊರದಲ್ಲಿ ಬೇವಿನ ಸೊಪ್ಪು ಮತ್ತು ಬೆಣ್ಣೆ ಹಾಕುವರು. ಈ ಸೊಪ್ಪು ಧಾನ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಕಿದರೆ ಅವು ಕೆಡುವುದಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಬೆಣ್ಣೆ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡರೆ ಕಣ್ಣು ನೋವು ಬರುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದು ನಂಬಿಕೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಜೋಕುಮಾರನಿಗೆ ಕುಂಚಿಗೆ, ಕುಲಾಯಿ ಹೊಲೆದು ಕೊಟ್ಟರೆ ಬಂಜೆಗೂ ಮಕ್ಕಳಾಗುತ್ತವೆ ಎಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯ;

'ಬಸಲಿಂಗಿ ಸೊಪ್ಪಿಗೆ ಹೋದಾಳ ಹನುಮವ್ವ

ಬಸರಿಲ್ಲಂತ ಅಳುತಾಳಿ ನಮಕೋಮರ ಬಸರ್ಮಾಡಿ ಮನಿಗೆ ಕಳುವ್ಯಾಳ'

ತಳವಾರರು ಏಳು ದಿನಗಳ ನಂತರ ಜೋಕುಮಾರನನ್ನು ಹರಿಜನ ಕೇರಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸುವರು. ಇವರು ಅಗಸರು ಬಟ್ಟೆ ತೊಳೆಯುವ ಕಲ್ಲಿನ ಕೆಳಗೆ ಜೋಕುಮಾರನನ್ನು ಸಮಾಧಿ ಮಾಡುವರು.

ಜೋಕುಮಾರ ಬಂದು ಹೋಗುವ ಸಂದರ್ಭಕ್ಕೆ ಉತ್ತರಾ ಮತ್ತು ಹಸ್ತಾ ಮಳೆಗಳು ಸುರಿಯುತ್ತವೆ. ಇವು ಒಕ್ಕಲಿಗರಿಗೆ ಮಾತು ಕೊಟ್ಟು ಮಳೆಗಳೆಂದು ಹೆಸರು ಪಡೆದಿವೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಈ ಮಳೆಗಳು ಸಮಯಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಬಂದೇ ಬರುತ್ತವೆ. ಇವು ಜೋಕುಮಾರ ಶಿವನಿಗೆ ಹೇಳಿ ಸುರಿಸಿದ ಮಳೆಗಳೆಂದು ನಂಬಿಕೆ. ಇಂತಹ ಮಳೆ ತರುವ ಜೋಕುಮಾರನನ್ನು ಜನಪದರು ತುಂಬಾ ಪ್ರೀತಿ ಮತ್ತು ಆದರದಿಂದ ಪೂಜಿಸುವರು.

ಹೀಗೆ ರೈತನೊಂದಿಗೆ ನಾಲ್ಕು ವಿಶಿಷ್ಟ ಮಣ್ಣು ಪೂಜೆಯ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳು ಜನಪದೀಗರಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿವೆ. ಬದಲಾದ ಋತುಮಾನಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಹಬ್ಬ-ಆಚರಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಭಿನ್ನತೆಯನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. “ಮಳೆಗಾಲ ಕಾರಹಣ್ಣಿಮೆ ಕರಿ ಹರ್ದ ಎತ್ತಿನ ಕೂಡಾ ಆರತಿ ಮಾಡಿಸ್ಕೊಂಡು ಒಳಗ ಬರ್ತೈತಿ, ದೀಪಾವಳಿ ಆರತಿ ಬೆಳಗಿಸಿಕೊಂಡು ಹೊರಗೆ ಹೋಗ್ತೈತಿ, ಚಳಿಗಾಲ ಶೀಗೀ ಹಣ್ಣಿವೆ ಚರಗದ ಬುಟ್ಟಾಗ ಬಂದು ಅಗಶೀ ಬಾಗ್ಲಾದಾಗ ಕುಂಡರತ್ತೈತಿ, ಹಬ್ಬದ ಆರತಿ ಬೆಳಗಿಸಿಕೊಂಡ ಒಳಗ ಬರತ್ತೈತಿ. ಹೋಳಿ ಕಾಮನ ಬೆಂಕಿ ಕಾಸಿಕೊಂಡು ಹೊರಗೆ ಹೊಕ್ಕೈತಿ, ಬ್ಯಾಸಿಗಿ ಎಳ್ಳಾಮಾಸಿಗಿ ಎಳ್ಳ ಕಾಳಷ್ಟು ಬೆಳದ, ಶಿವರಾತ್ರಿಗೆ ಶಿವಶಿವಾ ಅನಿಸಿ, ಯುಗಾದೀ ಅಮಾಸಿಗೆ ಮಿಕದ ತೆಲಿ ಒಡದು ಹೊಕ್ಕೈತಿ”-ಹೀಗೆ ಋತುಮಾನ ಮತ್ತು ಹಬ್ಬಗಳಿಗೆ ಇರುವ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ನೋಡಬಹುದು. ಎಲ್ಲ ಋತುಮಾನದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಹಬ್ಬಗಳು ತುಂಬಾ ವಿಶಿಷ್ಟ ಮತ್ತು ಮುಖ್ಯವಾಗಿವೆ.

ಉಪಸಂಹಾರ

ಇಂಥಹ ಹಬ್ಬ-ಹರಿದಿನಗಳು ಗ್ರಾಮೀಣ ಕೃಷಿ ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಚೈತನ್ಯ ತುಂಬುವುದನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ವಿಜ್ಞಾನದ ಸೂಕ್ಷ್ಮಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯದೆಯೂ ಪರಿಸರದೊಂದಿಗೆ ಪೂಜ್ಯ ಭಾವದೊಂದಿಗೆ ಮತ್ತು ಪರಿಸರಕ್ಕೆ ಪೂರಕವಾದ ಜೀವನ ಶೈಲಿಯು ನಿರಂತರವಾಗಿ ಜನರ ಜೀವನ ಸಮ್ಮಿಳವಾಗಿರುವುದು ನಗರವಾಸಿಗಳಿಗೆ ಪಾಠಗಳಂತಿದೆ. ಇಂದಿನ ಆಧುನಿಕ ಭರಾಟೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಪೂಜೆ ಮತ್ತು ಹಬ್ಬಗಳು ಆಚರಣೆಯ ಸ್ವರೂಪ ಬದಲಾಯಿಸಿ ಕಂಗೊಳಿಸುತ್ತವೆ ಎಂಬಂತೆ ಕಂಡರೂ ವಾಸ್ತವದಲ್ಲಿ ಮಸೂಕಾಗುತ್ತಾ ಸಾಗಿವೆ. ಎಲ್ಲಾ ಹಬ್ಬ ಹರಿದಿನ, ಪೂಜೆ ಪುನಸ್ಕಾರಗಳಿಗೆ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ತಳಹದಿ ಹುಡುಕುವ ಅಪ್ರಸ್ತುತ ಪ್ರಯತ್ನ ಒಂದೆಡೆ ಮತ್ತು ಈ ಆಚರಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಏನು ಸತ್ಯಾಂಶ ಇಲ್ಲ ಎಂದು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತಿಕ್ಕಿಸುವ ಧೋರಣೆ ಇನ್ನೊಂದೆಡೆ. ಈ ಹಬ್ಬಗಳ ಮುಖಾಂತರವಾದರೂ ಸಿಗುವ ಸಾಮೂಹಿಕ ಜೀವನ, ಮಕ್ಕಳ ಆಟ, ಹಾಡು, ಕುಣಿತಗಳು ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಈ ಸೊಗಡಿನಿಂದ ವಿಮುಖವಾಗುತ್ತಾ ಸಾಗಿರುವ ನಮ್ಮ ಇಂದಿನ ಸಮಾಜ ಹೊಸ ವಿಚಾರ ಆಚಾರಗಳಿಗೆ ಮುಕ್ತವಾಗಿ ತೆರೆದುಕೊಂಡು ಸಂಕೀರ್ಣತೆಯನ್ನು ಕಳಚಿಕೊಂಡು ಸಂಪೂರ್ಣತೆಯತ್ತ ಸಾಗಬೇಕಿದೆ.

ಪರಾಮರ್ಶನ ಗ್ರಂಥಗಳು

- ಅರವಿಂದ ಮಾಲಗತ್ತಿ (ಸಂ). (2006). ಕನ್ನಡ ವಿಷಯ ವಿಶ್ವಕೋಶ (ಜಾನಪದ), ಕುವೆಂಪು ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ ಸಂಸ್ಥೆ, ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಮೈಸೂರು.
- ಗೊಳಸಂಗಿ ಅರ್ಜುನ. (2000). ದಲಿತರ ಬದುಕು ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿ: ಜಾನಪದೀಯ ಅಧ್ಯಯನ, ವಿಮೋಚನಾ ಪ್ರಕಾಶನ, ಅಥಣಿ.
- ಶೀಲವಂತ ವೀರೇಂದ್ರ. (2010). ಕೃಷಿ ಆಚರಣೆಗಳು. ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಹಂಪಿ, ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯ.
- ವೀರೇಶ ಬಡಿಗೇರ. (1996). ರಾಶಿಬುತ್ತಿ, ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಹಂಪಿ, ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯ.
- ವೀರೇಶ ಬಡಿಗೇರ. (1997). ಅಡಿಗಲ್ಲು. ಮಯ ಪ್ರಕಾಶನ, ಕಮಲಾಪುರ.